

Pogledi

KRIST - SREDIŠTE I CILJ POVIJESTI Kristologija prvog dijela GS

Anto Šarić, Bol/o. Brač

Uvod

Kao iznimno važan događaj u životu Crkve našega vremena, II. vatikanski sabor označio je početak velikog procesa obnove koji zahvaća sve vidove života Crkve i sve njezine članove. On tako ne ostaje samo veliki događaj, koji će još dosta vremena biti predmetom proučavanja, već u svom postupnom ostvarivanju postaje sve više životom i baštinom svih vjernika. Putove što ih je naznačio Sabor svi trebaju slijediti,¹ pa će njegove smjernice i duh još dugo obilježavati život i djelovanje Crkve.

Sadašnja je Crkva "prešla iz prošlosti, što još nije iščezla u budućnost što je tek započela".² Ona još stoji pred zadaćom promicanja, poznavanja i primjene Sabora, njegovih ideja i duha. Polazeći od uvijek aktualnog poziva za proučavanjem saborske misli,³ s jedne strane, i od sadašnje situacije s naglašenim općeljudskim problemima, što ostavljaju upitnim i same osnove čovjekova življenja, s druge, želimo istražiti kristološku misao u prvom dijelu pastoralne Konstitucije o Crkvi u suvremenom svijetu.

¹ Ivan Pavao II, *Redemptor hominis*, KS, Zagreb 1980, br. 7.

² R. Latourelle, *Introduzione*, u: R. Latourelle (izd.), Vaticano II: Bilancio e prospettive. Venticinque anni dopo (1962-1987), Assisi ²1988, I, str. 10.

³ *Druga izvanredna biskupska sinoda. Završni dokumenti*, KS, Zagreb 1986, br. 2, 5. Vidi također: T. Federici, "Svjetlo naroda" u *Božjem planu*, u: Crkva i misije, Sarajevo-Zagreb, str. 36.

Iako Sabor nije posebno proučavao, niti posvetio ijedno poglavlje sustavnom izlaganju kristologije, kao što se to može reći npr. za ekleziologiju,⁴ ipak u njegovim tekstovima nalazimo dosta elemenata kristološke misli. Dosljedno, u I. dijelu *Gaudium et spes* ne susrećemo cjelovitu kristološku nauku, nego više nacrt, neke osnovne elemente. Na koji način i u kojem kontekstu Konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu govori o Kristu?

1. SVIJET KAO KONTEKST DJELOVANJA CRKVE

1.1. *Novi odnos Crkve prema svijetu*

Konstitucija iznosi novo shvaćanje odnosa Crkva - svijet, u kojem se nazočnost Crkve u svijetu promatra kao vlastiti vidik otajstva Crkve.⁵ Svijet je područje u kojem Crkva djeluje. Osjećajući se tijesno povezana s ljudskim rodом, Crkva, kojoj je u središtu zanimanja čovjek, želi razgovarati o različitim problemima što muče čovječanstvo i ponuditi suradnju u spašavanju čovjeka i u boljoj izgradnji ljudskog društva.⁶

Dijalog sa svijetom zahtijeva poznavanje svijeta u njegovim realnostima. U uvodnom dijelu Konstitucija donosi opis sadašnje stvarnosti svijeta, kako ga vidi Crkva. Tekst je opisan i analitičan, formuliran tako da ga razumije današnji čovjek koji ne poznaje kršćanstvo.⁷ Polazi od čovjekova životnog iskustva, nastoji raspoznati znakove vremena, te ih protumačiti u svjetlu Kristova evanđelja.⁸ U analizi stvarnosti tekst Konstitucije ide za tim da se, usred proturječja i zahtjeva što ih postavljaju svijet i čovjek, otkrije potreba načela. Tematici o kojoj raspravlja u četiri poglavlja prvog dijela, Sabor dodaje na kraju svakog poglavlja članak koji se poziva na nazočnost u svijetu, ukazujući da novi vid čovjekova djelovanja ima svoj temelj u vazmenom otajstvu.⁹

Ovaj metodološki put daje tekstu Konstitucije stanovitu posebnost a govoru o istinama vjere dinamiku. Ovakav pristup, očito se ograničava na osnovne navode i tumačenje svetopisamskih tekstova. Navedeni otački tekstovi što se odnose na pitanje značenja ljudskog života, odnosa objave i povijesti, ekonomije otkupljenja, te navodi učiteljstva i drugih dokumenata Sabora ukazuju na to da se probleme, koje

⁴ J. Galot, *Il Cristo rivelatore, fondatore della Chiesa, principio di vita ecclesiale*, u: R. Latourelle (izd.), Vaticano II: Bilancio e prospettive..., I, str. 343.

⁵ G. Alberigo, *La Costituzione in rapporto al magistero globale del Concilio*, u: G. Barauna (izd.), *La Chiesa nel mondo di oggi*, Firenze 1966, str. 189.

⁶ GS, br. 3.

⁷ G. Alberigo, nav. dj., str. 180.

⁸ W. Weber - A. Rauscher, *La comunità degli uomini*, u: G. Barauna, *La Chiesa nel mondo di oggi*, str. 287.

⁹ G. Alberigo, nav. dj., str. 180.

susrećemo u ovom vremenu, promatra u svjetlu kršćanske tradicije i iskustva.¹⁰

1.2 Slojevit pojam svijeta

U razumijevanju teksta Konstitucije pojam svijet ima ključnu ulogu. Sabor nije imao namjeru definirati što je svijet, već dati jedan analitički prikaz njegove slojevite stvarnosti.¹¹ Svijet promatra kao Stvoriteljevo djelo i nastoji istaknuti njegove pozitivne vidove. U svom povijesno-spasenjskom shvaćanju stvarnosti, Sabor priznaje da u svijetu djeluje grijeh i moć Zloga, ali i da je Krist oslobodio svijet od ropstva grijeha i, po Božjem planu, usmjerio na put preobrazbe. Svijet kao Stvoriteljevo djelo obuhvaća i čovjekovo djelovanje. Zato Sabor u pojam svijet uključuje i zemaljske stvarnosti, čovjekova povijesna nastojanja i pothvate, uspjehe i neuspjehe kao i vremenite zadaće što ih čovjek treba ostvariti.

U pronicljivoj raščlambi suvremenoga svijeta,¹² Sabor govori o promjenama koje stvaraju napetosti u svijetu. Njih izaziva širenje znanstvene i tehničke misli, razvoj prirodnih znanosti, napredovanje u povijesnim spoznajama, industrijalizacija i urbanizacija. Društvene, psihološke i etičke promjene zahvaćaju cijelo čovječanstvo, sve stupnjeve stvarnosti koji se potom odražavaju i na religiozni život. One su tako duboke da dovode u pitanje opće prihvaćene vrednote.¹³ Govoreći o proturječnostima u svijetu, koji je istodobno jak i slab, sposoban za najbolje i najgore, po prvi put jedan sabor govori o problemima kao što su bijeda čovječanstva, problemi pravde, mira, nasilja, pitanja čovjekovih prava, razvoja.¹⁴ Ovim problemima, što su spomenuti u saborskim tekstovima, posvetit će se više pozornosti u posaborskom razdoblju.¹⁵

1.3. Dvosmislenost čovjekova stanja

U raščlambi stvarnosti suvremenog svijeta Konstitucija ukazuje na uzroke i posljedice promjena. Čovjek je istodobno uzročnik i onaj koji zbog toga trpi, uzrok i žrtva. Promjene proizlaze iz čovjekove inte-

¹⁰ G. Alberigo, nav. dj., str. 182.

¹¹ K. Rahner - H. Vorgrimler, *Kleines Konzilskompendium*, Herder 1968, str 425; A. Anton, *Ecclesiology postconciliare: speranze, risultati e prospettive*, u: R. Latourelle, Vaticano II: Bilancio ..., I, str. 385.

¹² Ivan Pavao II, *Redemptor hominis*, br. 8.

¹³ GS, br. 6-7. Ove su promjene radikalnije od onih koje je tražila reformacija. Vidi komentar Ch. Moellera, u: *Lexikon für Theologie und Kirche*, XIV, str. 303.

¹⁴ R. Latourelle, *Introduzione*, u: R. Latourelle, Vaticano II..., I, str. 9,11; E. Nunnemacher, *Lik i formacija misionara u posaborskoj perspektivi*, u: *Crkva i misije*, str. 217.

¹⁵ E. Nunnemacher, nav. dj., str. 228; na njih se neprestano vraćaju posaborski dokumenti učiteljstva.

ligencije i stvaralaštva; no dok čovjek proširuje svoju moć i stvara nove situacije, ne uspijeva ih staviti sebi u službu.¹⁶ Sabor govori o promjenama kao krizi rasta, koja se izražava u proturječnostima i neskladu u svijetu.¹⁷

Neuravnoteženosti u svijetu izviru iz nesklada i napetosti u čovjekovu srcu. Radi se o napetosti i neuravnoteženostima između suvremenog praktičnog intelekta i teoretskog mišljenja, koje ne uspijeva svladati množinu svojih spoznaja niti ih prikladno povezati u sinteze, o neskladu između brige za praktičnom uspješnošću i zahtjeva moralne savjesti, između kolektivnih uvjeta života i preduvjeta za osobnu misao, između specijaliziranosti čovjekove djelatnosti i jednog sveobuhvatnog pogleda na svijet, između specijaliziranih spoznaja i čovjekove kulture.¹⁸ Iz proturječnosti, neuravnoteženosti i zbunjenosti rađaju se, međutim, težnje kako pojedinih naroda, posebice onih u razvoju, tako i pojedinaca ili pojedinih skupina, koje smjeraju k poštivanju i razvoju osobnosti te da se dobra civilizacije dadu svima. Raste uvjerenje da čovjek može i mora uspostaviti novi poredak.¹⁹

Sadašnja je situacija u svijetu izazov za čovjeka. Crkva želi pomoći čovjeku, ističe Sabor, da odgovorimo na ovaj izazov, jer je i ona angažirana u svijetu i povijesti. Zato se već u uvodnom dijelu Konstitucije od opisa prilika u svijetu prelazi na usmjerenje, dajući svemu novu dimenziju. Neuravnoteženost, koja ima korijen u čovjekovu srcu, obilježava kontingentnost i grijeh. Čovjekova ograničenost nameće iskustvo izbora odnosno odricanja. Grijeh potiče čovjeka da čini ono što neće i ne čini ono što hoće. Podjele među ljudima nastaju zbog podijeljenosti u čovjeku. Međutim, iz aktualnih prilika javljaju se vječna pitanja. Ističući da se na dnu svih promjena nalazi puno toga što je nepromjenljivo i što ima svoj najdublji temelj u Kristu, Sabor predlaže kao odgovor Krista, u kom se nalazi ključ, središte i cilj sve ljudske povijesti.²⁰

2. KRISTOVA NAZOČNOST U SVIJETU

2.1. *Krist novi čovjek*

Kao odgovor na pitanja o čovječstvu i njegovim problemima Crkva ne nudi čovjeku nikakvu ideologiju, već navještaj osobe i djela Isusa Krista, koji jedini može osvjetliti misterij čovjeka. Surađujući u

¹⁶ GS, br. 4; 8; J. Folliet, *La condizione dell'uomo nel mondo contemporaneo*, u: G. Barauna, *La Chiesa...*, str. 257.

¹⁷ GS, br. 4.

¹⁸ Isto.

¹⁹ GS, br. 9; vidi: J. Folliet, nav. dj., str. 261.

²⁰ GS, br. 10. Misli što se nalaze u zadnjem odsjeku ovog broja nalaze svoju razradbu u tekstu što slijedi.

traženju rješenja za goruća pitanja našeg vremena, Crkva pokazuje da je njezino poslanje, jer je religiozno, samim time i duboko ljudsko.²¹

Na kraju poglavlja o čovjekovu dostojanstvu dolazi članak o Kristu novom čovjeku. On se ne javlja kao izvan ili iznad svijeta, već kao novi savršeni čovjek, koji potpuno otkriva čovjeka njemu samome i objavljuje mu uzvišenost njegova poziva. Sabor ističe, da misterij čovjeka postaje jasan jedino u misteriju utjelovljene Riječi.

Kad tumači na koji je način Krist odgovor na čovjekova pitanja, tekst polazi, postupno, od Starog zavjeta. Prvi Adam i samo stvaranje mogu se shvatiti tek u svjetlu Krista. Prvi Adam, naime, slika je Krista. Sam Krist otkriva misterij čovjeka dok objavljuje Oca i otajstvo njegove ljubavi. Krist kao savršeni čovjek prava je slika Božja koji je ljudima vratio grijehom izobličenu sličnost s Bogom. Konstitucija zatim nastavlja govoriti o Kristovu otajstvu utjelovljenja, križa i uskrsnuća. Uzevši ljudsku narav, Krist se sjedinio sa svakim čovjekom. Kristovo povezivanje sa svakim čovjekom proteže se i na razinu čovjekova konkretnog postojanja. Ljudsko mišljenje, htijenje, djelovanje postaje sredstvom Logosa. Time se očituje uzvišenost čovjekove naravi, novo značenje čovjekova postojanja.²² Budući da događaj Utjelovljenja dotiče svakog čovjeka, ljudska je narav i u nama kristološki obilježena, uzdignuta na veoma visoko dostojanstvo.

Sabor ne ostaje kod tvrdnje da je Isus Sin Božji, pravi Bog i pravi čovjek, već ga promatra u njegovu djelu. Od utjelovljenja prelazi se na teologiju križa. U tom svjetlu Krist, novi čovjek, očituje se kao nevini jaganjac. U Isusovu samopredanju, u tajni križa pokazuje se što njegov život konkretno znači za me, za nas. Krist nas je pomirio s Bogom, uništio grijeh i smrt, vratio čovjeku sinovsko dostojanstvo, osposobio ga za život u novom zakonu ljubavi. U Isusovu predanju dolazi posve do izražaja njegova duboka povezanost s čovjekovom egzistencijom. Svima nudi spasenje, jer je za sve umro i uskrsnuo. Tvrdnja da se po utjelovljenju Krist sjedinio sa svakim čovjekom predstavlja u svjetlu vazmenog otajstva, govor o novom načinu ljudske egzistencije. Svojom patnjom Krist nije samo dao primjer da idemo njegovim stopama, nego nam je otvorio i put.²³ U Kristu čovjek nalazi život, Božju ljubav i ljubav prema braći. Uključivanje čovjekove egzistencije u vazmeno otajstvo znači i ulazak u obećanje uskrsnuća, u egzistenciju u znaku nade. Ovo sjedinjenje čovjeka s Kristom "objavljuje potpuno čovjeka njemu samome".²⁴

Konstitucija ističe da je vazmeno otajstvo središte čovjekove egzistencije i povijesti i dodaje da "to ne vrijedi samo za one koji vjeruju u Krista, nego i za sve ljude dobre volje u čijim srcima milost

²¹ GS, br. 11.

²² V. Ph. Delhaye, *La dignità della persona umana*, u: G. Barauna, *La Chiesa ...*, str. 272.

²³ GS, br. 22.

²⁴ Ivan Pavao II, *Redemptor hominis*, br. 7.

nevidljivo djeluje", te da "Duh Sveti pruža svima mogućnost da se, na način koji je Bogu poznat, pridruže tom pashalnom misteriju".²⁵

Završni odsjek GS br. 22, koji se vraća na zagonetku boli i patnje, ukazuje na naš odnos prema Kristu, po kojem postajemo sinovi u Sinu. Time se daje kršćanski odgovor na jednu od temeljnih težnji našega vremena, na težnju za zajedništvom među ljudima. Bratstvo pretpostavlja Oca i u njemu završava. Krist se pokazuje kao posrednik koji omogućuje zajednički zaziv Abba-Oče, kao onaj koji vodi pred Očevo lice.²⁶

2.2. Krist i ljudsko zajedništvo

Nakon govora o Kristu kao novom čovjeku Sabor nastavlja, u drugom poglavlju, tumačiti zajedničarski značaj utjelovljenja. Otkrivajući čovjeka njegov poziv i vraćajući mu prvotno dostojanstvo, Krist je uzeo sve vidove njegove egzistencije u životno jedinstvo s Bogom. Krist je posvetio i ljudske odnose i dao im novo značenje.

Sabor priznaje da suvremeni tehnički razvoj može doprinijeti boljem povezivanju među ljudima. Povezanost, međutim, ne znači i usavršavanje zajedništva. Kršćanska objava, u stvari, pomaže da se dublje shvate zakoni koji ravnaju društvenim životom, te da se promiče zajedništvo među ljudima.²⁷ Upućenost čovjeka na zajednicu, što ima svoj temelj u njegovoj duhovnoj i moralnoj naravi, usavršuje se i dovršuje Kristovim djelom.²⁸ Zajedništvu među ljudima Krist otvara nove obzore što nadilaze sposobnosti čovjekova uma i svaki naravni poredak. Jedinstvo ljudi u istini i ljubavi, utemeljeno na činjenici da su sinovi Božji, i prema tome braća, posjeduje sličnost s jedinstvom Božanskih osoba.²⁹ Zajedničarski značaj otkupljenja ukazuje na to da Kristovo djelo nastavlja ono što je Bog zasnovao u djelu stvaranja.³⁰ Bog, naime, želi čovjeka u zajednici. On je od početka svete povijesti, ističe Sabor, izabirao ljude kao članove određene zajednice. Sabor je afirmirao ideju, da je pravi Božji partner u svetoj povijesti njegov narod, a pojedinac ukoliko je član naroda.³¹

²⁵ GS, br. 22. Za razliku od LG, br. 16, gdje se kao uvjeti spasenja spominju traženje Boga i napor oko života po savjesti, ovdje Sabor ukazuje da je spas Božje djelo i da on poznaje način kako će spasiti ljude. Vidi komentar J. Ratzingera o I. poglavlju 1. dijela Konstitucije u: LThK XIV, str. 353.

²⁶ Radi se o antropološkom tekstu koji dobiva teološku dimenziju. Čovjek upoznaje sebe u svom sinovskom odnosu prema Ocu. Vidi komentar J. Ratzingera, u: LThK XIV, str. 354.

²⁷ GS, br. 23.

²⁸ GS, br. 32; Vidi, W. Weber - A. Rauscher, nav. dj., str. 289.

²⁹ GS, br. 24.

³⁰ Priroda dolazi do svog savršenstva u konkretnom redu kada se promatra kao poseban moment stvarnosti otkupljenja. Vidi: W. Weber - A. Rauscher, nav. dj., str. 292.

³¹ Vidi komentar O. Semmelrotha o 2. poglavlju I. dijela Konstitucije u: LThK XIV, str. 376.

Krist je ustanovio u Crkvi novo bratsko zajedništvo i postao je prvorođenac među mnogom braćom. Svojim učenicima dao je zapovijed da se međusobno ponašaju kao braća. U molitvi Krist je molio za jedinstvo. Apostolima je dao nalog naviještati evanđelje svim narodima da bi postali jedna Božja obitelj u kojoj bi vladao zakon ljubavi.³²

Kristovo djelo okupljanja ljudi nastavlja se u Crkvi koja je u Kristu životno počelo jedinstva ljudskog roda. Radi se o novoj nutarnjoj stvarnosti koja živi po daru Kristova Duha. Stoga je Crkvi, koja ima za cilj otkupljenje i posvećenje svih ljudi, doista stalo do stvarnog sjedinjenja čovječanstva.³³ Solidarnost slobodno potvrđenog zajedništva jest stvarnost koja treba rasti, ići prema svojoj punini.

2.3. Krist i čovjekova djelatnost u svijetu

Sabor želi izložiti teološko gledanje i u pitanju o smislu i vrijednosti čovjekove djelatnosti u svijetu, te riječju objave osvijetliti put kojim je čovječanstvo krenulo uz pomoć znanosti i tehnike. To pitanje nameće sama dinamika razvoja.

Konstitucija polazi od dinamičke slike čovjeka i svijeta. Čovjek nije pasivni promatrač zbivanja u svijetu, već graditelj novog čovječanstva. Već na početku izlaganja ističe se, da čovjekova djelatnost u svijetu odgovara Božjim nakanama.³⁴ Čovjekova težnja da poboljša svijet proizlazi iz činjenice da je stvoren na sliku Božju. Njegova je zadaća gospodariti svijetom, učiniti čovječnijim uvjete svoga života. Svjestan vlastite stvorenosti čovjek će, vjeran zadaći, u duhu zahvalnosti i štovanja, upraviti Bogu stvoritelju sebe i sveukupnu stvarnost. Svojim djelovanjem, pa i najobičnijim svakodnevnim poslovima, čovjek nastavlja i razvija Božje djelo u povijesti.

Ljudska je djelatnost usmjerena prema čovjeku, koji je sveobuhvatno počelo poretka u svijetu. Djelatnost treba omogućiti čovjeku da razvije i ostvari svoj poziv. Oblikovanje i usavršavanje materijalnog, uz pomoć tehničkog napretka, ne uključuje postupno humaniziranje i stoga ne ostvaruje ljudsko unapređenje.³⁵ Svojim djelovanjem, podsjeća Sabor, čovjek će podložiti sebi zemlju i moći gospodariti svijetom ako prizna vlastitu vrijednost stvarima i poštuje njihove nutarnje zakone. Treba, naime, priznati sebe i svijet kao stvorenje Božje.

Konstitucija zatim upozorava da napredak nema samo pozitivne značajke, već da sa sobom nosi i opasnosti. Grješni čovjek vođen je duhom sebeljublja, ne brine se za red vrijednosti niti mu je stalo do

³² GS, br. 32.

³³ W. Weber - A. Rauscher, nav. dj., str. 302.

³⁴ GS, br. 34.

³⁵ GS, br. 35; P. Smulders, *L'attività nel mondo*, u: G. Barauna, *la Chiesa ...*, str. 317; Komentar 3. poglavlja I. dijela GS od A. Auera, *LThK XIV*, str. 384. Glede pojma napredak korisno je vidjeti: P. Chiocchetta, *Bilješke o poslanju i razvoju*, u: *Crkva i misije*, str. 385.

sveopćeg bratstva svih ljudi. Stoga se, naglašava Sabor, sve ljudske djelatnosti moraju pročišćavati i usavršavati Kristovim križem i uskrsnućem.³⁶ Samo otkupljeni čovjek, koji se preporuča za novu ljubav, može imati novi odnos prema svijetu. On može ljubiti i stvari, primajući ih od Boga, a da se ne izgubi u njima. U duhu zahvalnosti i prihvaćene ljubavi, sve stvari objavljuju Boga i očituju čovjeku cjelovitu perspektivu.³⁷

U zadnja dva broja ovoga poglavlja Sabor govori o usavršavanju čovjekove djelatnosti u vazmenom otajstvu. Svojim utjelovljenjem Riječ Božja objavila je usmjerenje povijesti i svijeta na čovjeka. Postavši čovjekom, Riječ je u sebi povezala sve stvarnosti i sve vrijednosti, u sebi je rekapitulirala sve što postoji. U Kristu čovjek postaje Glavom i Gospodarom svega. Ova je povezanost ontološka pretpostavka za to da Gospodinovo vazmeno otajstvo postane spasenjska sudbina svijeta.³⁸ Krist objavljuje da je Bog ljubav i da je ljubav osnovni zakon ljudskog savršenstva i preobrazbe svijeta. Ljubav je put k sveopćem bratstvu ljudi. Isusovo predanje za ljude je primjer koji poučava i poziva na nošenje križa.

Sabor zatim nastavlja govoriti o spasenjskoj snazi uskrsnuća. Proslavljeni Gospodin, kojemu je dana vlast nad svime, snagom svoga Duha djeluje u srcima ljudi. On budi zahtjev za budućim svijetom i težnju za čovječnijim oblikovanjem svijeta. Duh poziva ljude i vodi povijest k transcendentnom ispunjenju. Kao zalag nade u eshatološko ostvarenje Gospodin dariva svojim vjernicima euharistiju. U njoj se na otajstven način ostvaruje obnova svega stvorenja i slavi nada da će čovječanstvo postići sveobuhvatno zajedništvo i na taj način sebe uzvratiti Bogu u ljubavi.³⁹

Na kraju poglavlja govori se o čovjekovu djelovanju pod vidom odnosa prema eshatološkom dovršenju. Konačni oblik svijeta, u kojem će sve stvorenje biti preobraženo, bit će definitivni Božji čin. Sabor ne govori o datostima koje ne poznajemo. Kad želi reći nešto konkretnije, ponavlja riječi Pisma. Sve stvorenje bit će oslobođeno ropstva prolaznosti. Prolazi grijehom iskrivljeni oblik ovoga svijeta. Čovjek će biti preobražen i u Kristu uskrsnuti. Bog priprema novi svijet u kojem će vladati pravednost. Ostaje ljubav i djela učinjena u ljubavi.

Iako ne dopušta nikakvo poistovjećivanje ovozemnog napretka s porastom Kraljevstva Božjega, Konstitucija ističe da je napredak, ukoliko doprinosi boljem uređenju društva, važan za Kraljevstvo.⁴⁰ Tekst završava mišlju da je Kraljevstvo već otajstveno prisutno ovdje na zemlji, a dovršit će se o Gospodinovu dolasku.

³⁶ GS, br. 37.

³⁷ P. Smulders, nav. dj., str. 322.

³⁸ Komentar A. Auera, LThK, str. 390.

³⁹ Isto, P. Smulders, nav. dj., str. 322.

⁴⁰ GS, br. 40; Konstitucija nije obradila pitanja što se odnose na ovu problematiku. Vidi: P. Smulders, nav. dj., str. 308 s, 325 s.

2.4. Krist središte i cilj ljudske povijesti

Na kraju I. dijela Konstitucije, u 4. poglavlju, Sabor govori o temelju na kojem se zasniva odnos Crkve prema svijetu. Njezino djelovanje povezano je s tajnom Krista u ljudskoj povijesti. Crkva je u službi stvarnosti rekapitulacije svih stvari u Kristu. Ona je nazočna u svijetu, djeluje u povijesti kao kvasac i duša ljudskog društva, koje vodi k obnovi u Kristu, da postane Božja obitelj.⁴¹ Prožimanje zemaljske i nebeske stvarnosti ostaje misterij ljudske povijesti, koji će se otkriti kada ona postigne svoj cilj u Riječi Božjoj koja je postala čovjekom.

Riječ je o kozmičkom vidu otajstva utjelovljenja. Već je istaknuto, da Krist omogućuje oslobađanje svega stvorenja od prolaznosti i preobrazbu svijeta u novo nebo i novu zemlju. Sada se ističe, da je isti Bog Stvoritelj i Spasitelj, Gospodar i povijesti čovječanstva i povijesti spasenja.⁴² Stvaranje i otkupljenje su stvarnosti u uzajamnoj povezanosti. U Božjem djelovanju ne postoje dva misterija koji bi bili jedan pored drugoga, s jedne strane stvorenje i naravni poredak i, s druge, otajstvo otkupljenja u nadnaravnom redu. U svijetu ne postoji, na jednoj strani, rad bez važnosti za Kraljevstvo Božje, i na drugoj, otajstvo Kraljevstva bez značenja za izgradnju svijeta. Otkupiteljsko utjelovljenje ostvaruje se time što u sebe uzima sve istinito, dobro i pravedno, sve vrijednosti ljudskog djelovanja u svijetu. Međutim, božanski red stvari ne oduzima opravdanu autonomiju stvorenja.⁴³ Povijest spasenja zahvaća u povijest čovječanstva i doseže svoj vrhunac ulaskom Riječi u ljudsku zajednicu.

Kad govori o povezanosti zemaljske i nebeske stvarnosti, Sabor jasno zadržava razliku između stvaranja i nadnaravnog reda otkupljenja. U tom svjetlu i Crkva točno naznačuje svoju zadaću u svijetu. Dok ostvaruje svoje poslanje, koje je religiozne naravi, Crkva promiče jedinstvo ljudske obitelji. Ovo se jedinstvo upotpunjuje jedinstvom Božje obitelji. Svojom otvorenošću za dijalog, priznavanjem dobra što postoji u svijetu, zauzetošću za opće dobro, Crkva nastoji uklanjati uzroke razdvajanja među ljudima da bi čovječanstvo raslo u jedinstvu i prispjelo k jedinstvu Božje obitelji. Sabor poziva kršćane da svoje dužnosti u svijetu obavljaju u evanđeoskom duhu, da prevladavaju nesklad između vjere i svakidašnjeg života i dužnosti, te svoja profesionalna nastojanja ujedine u životnu sintezu s religioznim vrednotama, pod čijim se vodstvom sve upravlja na slavu Božju.⁴⁴

Time dolazi do izražaja ideja o jedinstvu čovjekova postojanja. Ovo jedinstvo očituje Božji plan s čovjekom, što povezuje stvaranje i Kraljevstvo. Pod tim vidom Krist stavlja čovjeka u novo svjetlo. Čovjek i

⁴¹ GS, br. 40; M.-D. Chenu, *La missione della Chiesa nel mondo contemporaneo*, u: G. Barauna, *La Chiesa ...*, str. 333.

⁴² GS, br. 41.

⁴³ Isto, M.-D. Chenu, nav. dj., 334 s.

⁴⁴ GS, br. 43.

svijet uronjeni su u otajstvo rekapitulacije svega stvorenja, koje ide prema svom dovršenju. Otajstvo Krista u svijetu preobražava sve stvoreno. Uskrsnuće je nutarnje počelo ove preobrazbe i Kristova gospodstva nad svijetom. I sama Crkva, dok pomaže svijet služeći mu, očituje i ujedno ostvaruje otajstvo Božje ljubavi prema čovjeku. Jer, Krist "Gospodin je cilj ljudske povijesti, točka prema kojoj smjeraju želje povijesti i civilizacije, središte ljudskoga roda, radost svih srdaca i punina njihovih težnji... U njegovu Duhu oživljeni i ujedinjeni putujemo prema konačnom dovršenju ljudske povijesti, koje potpuno odgovara planu njegove ljubavi: 'Obuhvatiti pod jednu glavu u Kristu sve što je na nebesima i što je na zemlji'" (Ef 1, 10).⁴⁵

Umjesto zaključka

Značajka je I. dijela Konstitucije o Crkvi u suvremenom svijetu što je, premda donosi samo elemente kristološke nauke, snažno istakao središnju ulogu Krista u svijetu i povijesti, a time i njegovo značenje za osobni život svakoga pojedinca.

Gaudium et spes povezuje kristologiju i antropologiju. Na taj način pomaže da se dublje shvati, s jedne strane, značenje utjelovljenja kao Božje povijesne humanizacije, a s druge, da se bolje upozna veličina i dostojanstvo čovjeka u svjetlu njegova poziva. Tekst Konstitucije daje nam kršćansku viziju povijesti i svijeta.

Konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu bila je do sada predmetom brojnih proučavanja. Međutim, i nakon više godina ostaje potreba za razvijanjem i produbljivanjem, da se shvati u dubini njezinog sadržaja.

⁴⁵ GS, br. 45.